

KUNFAKÓ

Tenyésztési szabályzat

Tartalom

1. A fajta leírása	5
1.1 A fajtafenntartásért felelős szervezet megnevezése	5
1.2 A fajta kialakulása, jelenlegi helyzete, várható jövőbeni szerepe	5
1.3 Az állomány nagysága.....	6
1.4 A fajta rendezési elve (kancacsaládok, genealógiai vonalak, stb.)	6
1.5 Küllemi leírás	6
1.6 Értékmérő tulajdonságok.....	7
2. Tenyészcél	7
3. Tenyésztési módszerek.....	8
3.1 Keresztezés	8
3.2 Génkészlet, génmegőrzés	8
4. Törzskönyvezés	9
4.1 Állományba vétel feltételei	9
4.2 A törzskönyvből történő kikerülés szabályai	9
4.3 Származás-nyilvántartás	10
4.3.1 A kanca fedeztetés.....	10
4.3.2 A fedeztetés bejelentése	10
4.3.3 A külföldi fedeztetés nyilvántartásba vételének szabályai.....	10
4.3.4 A fedeztetés utólagos bejelentésének szabályai	10
4.3.5 A csikók jelölésének, azonosításának módja	10
4.3.6 Az elnevezés szabályai.....	11
4.3.7 Azonosító képzés szabályai.....	11
4.3.8 UELN képzés szabályai.....	11
4.3.9 Származás-ellenőrzés módja és dokumentálásának rendje	11
4.4 A származási igazolás kiállításának szabályai	11
4.5 Tartástechnológiai előírások.....	11
5. Teljesítményvizsgálat.....	12
5.1 A minősítés és teljesítményvizsga részletei	12
5.2 A vizsga bírálóbizottsága	13
5.3 A tenyészszemle	13
5.4 Vizsgafeladatok	13
6. Tenyészmének használata	14
6.1 Fedeztetési engedélyek kiadásának feltételei	14

6.2 A mének vizsgáztatásának rendje	15
6.3 Import mének használatának szabályai	15
7. Egyesületi nyilvántartások és igazolások rendje	15
7.1 A tagok által benyújtott jelentések:	15
7.1.1 Állomány-nyilvántartás jelentés:	15
7.1.2 Párosítási terv:	15
7.1.3 Csikó bejelentés:	15
7.1.4. Fedeztetési jegyek:	16
7.2 Az egyesület által vezetett nyilvántartások	16
7.2.1 Partner nyilvántartás	16
7.2.2. Állomány nyilvántartás:	16
7.2.3 Csikószám nyilvántartás:	16
7.2.4. Fedeztetés nyilvántartás:	16
8. Az országos állattenyésztési adatbankba történő adatküldés módja és rendje	16
9. A tenyészállat-forgalmazás, -export és -import szabályai	17
10. A vágóállat fajtához tartozás igazolásának rendje, igazolási mintája	17
11. A tenyészet (részpuláció) felszámolás esetén követendő szabályok	17
12. A fajta népszerűsítése	17
13. A tenyésztők tenyésztői munkájának elismerése	18
14. A fajta tenyésztési programjának megvalósításában résztvevő szervezetek	18
14.1 Tenyésztőszervezet	18
14.2 Faji szövetség	18
14.3 Tenyésztési hatóság	18
14.4 Mesterséges termékenyítő állomások, spermaforgalmazók	18
14.5 Oktatási – kutatási intézmények	18
15. Záró rendelkezések	18
16. Mellékletek	19

1. A fajta leírása

1.1 A fajtafenntartásért felelős szervezet megnevezése

Ősi Lófajtákat Tenyésztők Egyesülete, 6133 Jászszentlászló, Kalmárföld tanya 57.

1.2 A fajta kialakulása, jelenlegi helyzete, várható jövőbeni szerepe

„Aránylag széles homlokú, kicsi és száraz fejű, tüzes szemű, szálas csánkú, acélos izmú, eleven, tüzes, száznegyven centiméter marmagasságú lovak, istállót nem láttak, hideget, meleget, esőt, szélvihart jól tűrték” – idézik gyakran Hankó Béla sorait a honfoglaló eleink lovairól. A leírtakhoz hasonló, a honfoglaló magyarok lovaira leginkább emlékeztető ló típus (a továbbiakban: fajta) rekonstruálását tűzte ki célul Eördögh András, akinek jászszentlászlói birtokán kezdődött 20 évvel ezelőtt a fajtakísérlet, melyet 2013. évtől engedélyezett kutatási program alapján az Ősi Lófajtákat Tenyésztők Egyesülete (a továbbiakban: egyesület) tenyésztőszervezet hajtott végre. Dr Hecker Walter hippológus tenyésztésvezetői munkájával megindult az aktív állománykialakító munka, melyben egészen 2023-ig részt vett.

A fajta induló állománya a lengyel, konyik fajtájú mén és a shagya arab, és arab telivér lovak keresztezésével indult. A kunfakó – amely a nevét erről a tájegységről és jellegzetes színéről kapta –, egy kitartó, szívós fajta, amely kiválóan alkalmas nyereg alatti használatra.

A fajta kiinduló állományának apai oldala egy kiváló alkatú, átütő örökítő képességű lengyel konyik mén volt. Ezzel a ménnel fedezettünk tiszta vérű konyik, valamint konyik vérségű, arab telivér, shagya arab, hucul vérségű, és kistestű a magyar félvér csoportba sorolható, az egyesületünk által a kutatási program keretében törzskönyvezett kancákat. Ebből a kiinduló alapanyagból válogatjuk ki a valódi fakó (dun) színű, alkat és vérmérséklet alapján alkalmasnak tűnő egyedeket, amelyek közül alkalmasságukat az alapos, hosszabb időn át tartó, tartós teljesítményvizsgálat során bizonyító valamint a használat során is a legjobbnak bizonyult egyedeket soroljuk be a valódi tenyészállományba.

A tenyésztés célja, egy közepes marmagasságú, az ősi íjlesztő népek, a szkíta, az avar, és a magyar ló alkatához és tulajdonságaihoz hasonló lófajta kialakítása. Olyan lófajtát kívánunk kialakítani, amely a bűvópatakként felszínre tört és népszerűségében rohamosan növekvő ősi magyar lovasjátékok, a lovas harcászat, a lovasíjászat, a hosszú távú lovas túrák céljára alkalmas. Kiegyensúlyozott idegrendszerű, de tartásában kevésbé igényes, alacsony költségek mellett tenyészthető és tartható ló. Termete és átengedő készsége alapján ideális családi, illetve gyermek ló, tehát már a 6-8 éves gyermek is biztonságosan megüli, de a felnőttek is kiválóan használhatják a fent leírt célokra.

Ez a ló típus hazánk mai lóállományából hiányzik. A kunfakó használatában a háttas, a nyereg alatti használat a hangsúlyos.

A kunfakó ló edzett, ellenálló, igénytelen lófajta, a primitív fajtákra jellemzően hatékonyan értékesíti a takarmányt, abrak nélkül, jó minőségű szénával munka mellett is kifogástalan kondícióban tartható, hosszú élettartamú, termékeny fajta.

A cél megvalósítása érdekében alakult meg az egyesület Eördögh András kezdeményezésével. A tenyésztés elveinek lefektetéséhez neves archeozoológusok (Dr. Hankó Béla, Dr. Bökönyi Sándor, Dr. Vörös István, Dr. Bartosiewicz László) munkáit használtuk fel, a régészeti leletek adataira, valamint a korabeli leírásokra támaszkodva. A Dr Sótonyi László professzor által felépített csengelei kun vezér lovának csontvázát 3D technikával szkenneltük, melyből

grafikai módszerekkel sikerült a lovat rekonstruálni Gyömrő-Molnár Mária és Dr. Hecker Walter munkájának köszönhetően. A kész rekonstruált lovon jól látszanak a küllemi jellegzetességek, amely a kor lovait jellemezhették, illetve a ló-lovas aránya is.

Az elmúlt 20 év bebizonyította, hogy a kunfakó ló, a meglévő állományát figyelembe véve, a mérete, alkata, mozgás kultúrája, lelki tulajdonságai alapján a hagyományos magyar lovaglós stílus, a lovas harcászat, a lovasíjászat számára tökéletesen megfelel, hosszú távú lovas túrák, lovas zárándoklatok céljára kiválóan alkalmas, és nem utolsósorban a kiegyensúlyozott idegrendszere, kezessége, kevésbé igényes tarthatósága miatt ideális családi lóvá vált.

1.3 Az állomány nagysága

A program elfogadásakor az állomány több mint négyszáz egyedet számlál, melyből nagyjából kétszáz a kancák száma, valamint tizennyolc fedezőmén áll rendelkezésre.

1.4 A fajta rendezési elve (kancacsaládok, genealógiai vonalak, stb.)

Az állomány elsődleges rendezési elve a tenyészcélból adódik, vagyis egy alapvetően nyereg alatti, de akár fogatos munkában is jól használható, mindenekelőtt családi ló, mely küllemében nagymértékben hasonlít az egykori honfoglaló őseink lovára. Tekintettel arra, hogy az kunfakó fajta a ló származását és használatát illetően elsősorban használhatósági követelményeket támaszt, ezért az állomány fő rendezési elve ezekre a tulajdonságokra épül.

Kancacsaládok bemutatása

A kunfakó fajta kancacsaládjai több ősi típusú fajtából kerültek ki: elsősorban konyik, hucul, és ezek különböző vérhányadú keverékei. Az alapállomány a kezdetekkor három konyik kancára vezethető vissza: Polka Lebioldkára, Polka Hadenára és Polka e. Wigwára. A későbbiekben Lengyelországból importálásra kerültek kancák több tenyészetből, pl. a popielnoi állami ménesből Nirka P, és magántenyészetekből egy nagyobb állomány, melyek apai vonalaikat tekintve három őstől származnak (Niksa, Nasturcja, Nara, Narewia, Narida, Negra, Netih, Nidara, Okumara, Ona, Tapa, Tiada). A kezdetekkor résztvevő hucul kancák: apáról testvér Goral Vág és Goral Cinca, továbbiakban Ousor Formás, Hroby Búvös, Hroby XXV-35, Pietrosu Szelid, Polan Ékköves, Polan Csilla. Arab fajták közül shagya arab, arab telivér, és a mangáliai tenyészetből is találhatóak kancák: Nedjari XII-3, O'Bajan Szidia P, Sanaday, Kohelian Amyra, Abraka, Tirza. Vjatka kancából eddig egy került hazánkba, s így állományba: Zabava. Arab telivérből a következő egyedek kerültek a újonnan a fajtába: Calatis Bint Kamar, Charisma Bint Kamar, Kathrina Bint Kamar, Sahara Bint Kamar, Klarissza, Grácia, Grafina, Kalina, Scarlett, Sonja.

1.5 Küllemi leírás

Marmagasság: 130 – 149 cm

Övméret: 160 – 190 cm

Szárkörméret: 17 - 23 cm

A törzs a kvadratikusnál hosszabb, a testtömeg a marmagassághoz arányos, 350-450 kg közötti. Arányos, nemes, többnyire száraz fej, a csontlécek, a csontélek, vérerek előtűnnek, a kötőszövet jelenléte a fej nemességét nem bántja, nem teszi burkolttá. Széles homlok, nagy, sötét, kifejezésteljes szemek. Egyenes, néha homorú, vagy enyhén domború orrhát, húsos orrlukak. Erőteljes rágóizmok.

Alacsonyan, esetenként középmagasan, illesztett, ívelt, de gyakran egyenes nyak domború sörényléllel, dús, erős szálú sörénnyel. Mélyen a hátba nyúló izmos, sokszor gömbölyű mar, közép hosszú, egyenes, erős, izmos hát, feszes kötés, gömbölyű, jól izmolt, csapott, vagy lejtős far, alacsony farok tűzés. Mélyen lehúzódó, erőteljes farizomzat. Jól izmolt alcomb, széles erős csánkok, rövid feszes csüdök, rendkívül szilárd, kemény paták.

Dőlt, rendkívül erősen izmolt lapocka, izmos, gyakran meredek felkar, hosszú, széles, izmos alkar, terjedelmes lábtő, erős, rövid szárak.

Hátul előfordulhat a gacsos állás, elől a kis fokban franciás állás, ami nem minősül kizáró hibának.

Színük a valódi fakó szín minden árnyalata, gyakori a váll kereszt és a lábakon a zebra csikozottság megjelenése. A bokaszőrök kifejezettek, a szíjalt fekete hát jellemző, valamint a hosszú és dús fekete, esetenként fekete- melírozott sörény és farok szőrzet. A szürke, izabellafakó, valamint a zsufafakó szín (cream gén jelenléte) kizárja az egyedeket a további tenyésztő munkából. A fehér jegyek nem kívántak sem a fejen, sem a lábakon, de kisebb kiterjedésben előfordulhatnak.

Mozgása:

Lendületes, tiszta ütemű, lapos ívű, úgynevezett fű alatti mozgás, rendkívül biztos talajfogással. Lépése ütemes, középhosszú, ügetése lapos, gyors ismétlésű, nem túlzottan tért nyerő. Vágtája gyors ütemű, előre mutató, nem túlzottan térélelő.

1.6 Értékmérő tulajdonságok

Tudatosan egy sokoldalú, szilárd szervezetű és kiegyensúlyozott idegrendszerű, átengedő készségű lófajtát kívánunk tenyészteni, mely a hagyományörzők autentikus lova, de ugyanakkor ideális családi ló is lehet. Mindenképpen ki kell zárni azokat az egyedeket, amelyek a gyermekek közeledését, a gyermekek bánásmódját nehezen viselik, amelyek a gyermekek közelében nyugtalanok, kiszámíthatatlanul viselkednek. Az egyesület tagjaitól elvárjuk, hogy az általuk tartott és tenyésztésre szánt egyedeket használatba vegyék azon a területen, amelyet leginkább meg tudnak valósítani.

2. Tenyészcél

A tenyésztési program célja egy közepes marmagasságú, 130 – 149 cm magas, az ősi íjfeszítő népek, a szkíta, az avar, és a magyar ló alkatához és tulajdonságaihoz hasonló lófajta kialakítása fakó színben. Bökönyi Sándor a lovas temetkezések vizsgálata kapcsán igazolta, hogy az avar és a magyar lovak gyakorlatilag, a szkíta lovak utódainak tekinthetők. Ebbe a típusba tartoztak egykoron a kunok lovai is. Olyan lófajtát kívánunk kialakítani, amely az ősi magyar lovasjátékok, a lovas harcászat, a hosszú távú lovas túrák, a lovasíjászat, és a ló megszerettetését célzó játékos lovas elemek céljára alkalmas, kitűnő, kiegyensúlyozott idegrendszerű, de tartásában kevésbé igényes, alacsony költségek mellett tenyészthető ló. Marmagassága alapján ideális gyermekló, tehát már a 6-8 éves gyermek is biztonságosan megüli, de a felnőttek is kiválóan használhatják a fent leírt célokra.

Európában a marmagasság alapján, ez a modern sportpóni kategóriájának felelne meg, de egyesületünk tagjai teljesen más tulajdonságokat kívánnak a tenyésztési tevékenységük során hangsúlyozni. Ezért magunk kívánjuk ezt az ősi lótipust kunfakó fajta néven tenyészteni. A

kunfakó használatában szinte kizárólag a háttas, a nyereg alatti használat a hangsúlyos, amely viszont nem zárja ki a fogatos hasznosítást sem.

A küllemében ősi jegyeket mutató, de nemességet is magában hordozó ló típus kialakítása cél, amely mind magasságban, mind alkatban minden korcsoport számára megfelelő (lovas aranymetszés).

3. Tenyésztési módszerek

3.1 Keresztezés (a génmigráció szabályai a fajtában, a keresztezett állatok tenyésztésbe illesztése)

Törzskönyvezett, származási igazolással rendelkező, primitív jellegű, tarpán származású ősi típusú lófajták lehetőség szerint fakó színű, (pl. hucul, konyik, vjatka), és arab telivér, shagya arab egyedek egymás közötti keresztezése, valamint kisebb testméretű, a magyar félvér csoportba sorolható, illetve elsősorban a honfoglaló őseink szállás területeiről származó keleti lófajták, majd az F1 állományra célpárosításként DNS tesztelt homozigóta fakó egyedek használata. Ezzel a tenyésztési módszerrel viszonylag kevés egyedszámú állomány esetén is elkerülhető a palacknyak hatás.

Az egyesület Tenyésztési Bizottsága előzetes engedélyével, lehetőség nyílik a későbbiekben is új tenyészállatokat bevonni az állományba, így a fent említett módszer szerint friss genealógiai vonalak hozhatók létre.

Az egyesület természetes úton történő fedeztetéseket engedélyez alapvetően, ezzel is védve a fajta egészségét, és természetes szaporodási képességét.

Vonaltenyésztés

A fajtában nem törekszünk vonal és rokontenyésztésre aktívan, de indokolt esetben használható. A későbbiekben sem cél a vonalak és törzsek kialakítása, a családok, törzsek egymás közötti keresztezése az egységes használhatóság és típus elvei mentén valósul meg. Mindemellett nem szabunk gátat helyi jellegek kialakulásának.

3.2 Génkészlet, génmegőrzés

A kunfakó fajta génkészletét a nyitottság okán az alapító fajták adják, így annak genetikai beszűkülése nem várható. Ellenben a heterogenitástól pozitív eredményt várunk.

Az ősi, primitív típusal együtt járó tulajdonságok megőrzése a cél.

4. Törzskönyvezés

4.1 Állományba vétel feltételei

Az állományba vétel a ló 3 éves korában a tulajdonos kezdeményezésére történik. Szükséges a tulajdonos részéről a törzskönyvi nyilvántartásba vétel írásbeli kezdeményezése, az állomány bejelentő lap benyújtása, valamint a ló származásának hitelt érdemlő igazolása (lóútlevél), nyilatkozat az egyesületnél nyilvántartott adatok felhasználhatósági köréről. Az iratok benyújtását követően az egyesület tenyésztésvezetője elbírálja, hogy a ló felvehető-e a méneskönyvbe.

A törzskönyvi ellenőrzésbe vétel a tulajdonos (tartó, használó, bérlő) kezdeményezésére történik.

Import egyedek csak honosítást követően kerülhetnek állományba-vételre a hazai tenyésztésű egyedekhez hasonló folyamaton keresztül azzal a kiegészítéssel, hogy valamennyi import egyed legalább 4 generációs származási igazolását (ha a lóútlevélben nincs feltüntetve, akkor származási igazolás csatolásával) be kell nyújtani a tenyésztőszervezetkez. Ménék a külföldön megszerzett tenyésztési engedélyük hitelt érdemlő dokumentálása esetén állományba kerülnek, egyúttal tenyésztési engedélyt kapnak, de elvárás, hogy a soron következő tenyészszemlén bemutatásra kerüljenek és a vérmérsékleti-kezelhetőségi vizsgán, továbbá küllembírálaton részt vegyenek. E szemle eredményétől függően, alapos indoklás mellett tenyésztési engedélyük bevonható. A külföldön készítségvizsgát tett ménék hazai készítségvizsgálója ajánlott!

A fajtán kívüli egyedek állományba vételét, használatát kizárja, ha az egyed szürke, cream gént hordozó (izabellafakó, zsufofakó, perlino, cremello), és a sok jegyes vagy tarka bármely típusa. Az állományon belül már tenyésztésben lévő szürke egyedeknek csak azon csikói bélyegezhetőek, amelyek (színgenetikai vizsgálattal) bizonyítottan nem fognak kiszürkülni. Az egyéb nem fakó, színes (pej, fekete, sárga) egyedek (akár az alapító fajták közül, akár a fajta állományából kerülnek ki) csak úgy vehetők tenyésztésbe, ha homozigóta fakó egyeddel történik a párosításuk (D/D), amelyet előzetesen a tenyésztésvezető a párosítási tervben elfogadott. Az enélkül született csikóktól az egyesületi bélyegzés, és az állományba vétel megtagadható.

A nukleusz állomány kijelölésének elvei

Mivel a fajta jelenleg még kis létszámú, ezért fennmaradásának és gyarapodásának kulcsát a teljes állomány egyedszáma jelenti. Ezért minden vizsgázott kancát és mént, mely a fajta megjelölésével rendelkezik, nukleusz állománynak tekintünk.

4.2 A törzskönyvből történő kikerülés szabályai

A törzskönyvből kikerülhet az adott ló a tulajdonos kezdeményezésére, vagy amennyiben hitelt érdemlően bebizonyosodik, hogy a törzskönyvbe kerülés, illetve törzskönyvben tartás valamely feltételének nem felel meg pl. ismeretlen származás, vagy az utódoknál megjelenő alkati, genetikai vagy viselkedésbeli hibák (túl élénk idegrendszer, rebbenékenység, félősség, agresszív megnyilvánulás az ember felé, stb.).

Az éves törzskönyvi nyilvántartási díj be nem fizetése a törzskönyvben tartás megszüntetésére vonatkozó szándéknyilatkozatnak tekintendő, amennyiben a pénzügyi teljesítés egyszeri felszólítás ellenére sem történik meg.

4.3 Származás-nyilvántartás

4.3.1 A kanca fedeztetés

A Nébih által használt LÓINFORM rendszerben használatos fedeztetési jegy alapján.

4.3.2 A fedeztetés bejelentése

A fedeztetési jegyet a fedeztetéssel egyidejűleg kell kitölteni, és az adatokat a fedeztetési idény végeztével a fedeztetési/termékenyítési jegy adatainak a LÓINFORM rendszerbe való rögzítésével kell megadni. A kanca ellését a tulajdonos a fedeztetési jeggyel együtt rendelkezésére bocsátott ellésbejelentő nyomtatványon köteles bejelenteni az ellést követő 15 napon belül.

4.3.3 A külföldi fedeztetés nyilvántartásba vételének szabályai

A külföldi fedeztetés nyilvántartásba vételéhez szükséges a fedeztetés alapbizonylata (külföldi fedeztetési jegy), a tenyésztő szervezet hozzájárulása, valamint a fedezőmén hiteles származási lapja és DNS-kártyája. A fedeztetéseket a fedeztetési idény zárásakor az egyesület képviselője, vagy az egyesület által megbízott szervezet képviselője (MLOSZ megyei lótenyésztési felügyelő) megküldi az egyesület tenyésztésvezetőjének.

4.3.4 A fedeztetés utólagos bejelentésének szabályai

Az esetlegesen le nem könyvelt fedeztetésből született csikók (fedeztetési jegy nem került kiállításra) a származás DNS vizsgálattal történt igazolása után az ún. pótfedeztetési jegy (Nébih LÓINFORM rendszerben használt) kiállításával van lehetőség. Ez esetben a DNS vizsgálaton túl külön eljárási díj megfizetésére kötelezett a csikó tulajdonosa, illetve a fedeztetési jegy kiállítását elmulasztó fedeztetési állomás üzemeltetője. A különeljárási díj az eljárást lefolytatót illeti.

4.3.5 A csikók jelölésének, azonosításának módja

Csak az a csikó kerülhet a kunfakó méneskönyvben regisztrálásra és a fajtára jellemző jelölésre, amelyik megfelel a tenyésztési szabályzatban foglaltaknak, rendelkezik fedeztetési jeggyel, és a szülők a törzskönyvben szerepelnek, megfelelnek az ott elvárt kritériumoknak (min 3 éves kor, származás, stb.). A nem fakó, színes egyedek csak transzponderes jelölést kapnak, bélyegzést nem.

A fedeztetéseket a fedeztetési idény zárásakor az Egyesület és/vagy annak képviselője gyűjti össze. A kanca ellését a tulajdonos a csikó születését követő 15 napon belül a fedeztetési jeggyel együtt rendelkezésére bocsátott ellésbejelentő nyomtatvány kitöltésével köteles bejelenteni a LÓINFORM szabályai szerint. A csikó azonosítását és jelölését a csikó korát illetően a mindenkor vonatkozó jogszabályok szerint végzi el az egyesület, vagy az általa feljogosított szervezet, vagy személy. Az azonosítás alapja a „csikó nyilvántartás”, amely alapján azonosítja a csikót az egyesület. A fajta hagyományainak megfelelően a tartós megjelölés megtűzesített vassal, valamint transzponderes jelöléssel történik. Amennyiben a csikó származására vonatkozó adatok nem illenek a csikóra, az nem kerülhet jelölésre, majd a kunfakó méneskönyvben nyilvántartásra. Amennyiben az azonosítás során vita merülne fel az azonosságot illetően, a származás hitelességét DNS vizsgálattal kell megerősíteni. A vizsgálatot a szükséges engedélyekkel rendelkező laboratórium végzi. A csikók

egyedi jelölése a bal tomporon kun kereszt, mint fajtajel, jobb oldalon a születési évszám és a csikószám bélyegzésével történik.

4.3.6 Az elnevezés szabályai

A kunfakó csikóknak méneskönyvi elnevezésére az adott év ABC szerinti soron következő betűvel kezdődő nevet választunk.

4.3.7 Azonosító képzés szabályai

A kunfakó csikók azonosítója az alábbiak szerint képződik: 3 karakter az ország jele (HUN), majd szóköz, azután az ivarnak jele (M vagy K), szóköz, a fajta jele 2 karakter (KF, a fajtára utaló kód a NÉBIH által üzemeltetett állattenyésztési központi adatbázis lóféléket nyilvántartó adatai szerint), a születés évének két utolsó számjegye (pl. 21), a csikószám (pl. 17) majd 4 technikai karakter, (0000).

4.3.8 UELN képzés szabályai

Az ország számjele 348. Az adatbázis jele 1, a fajtajel KF, a születés évének két utolsó számjegye, az egyesület által adott csikószám pl. 045 és 4 technikai karakter. Összeállva: 3481KF130450000

4.3.9 Származás-ellenőrzés módja és dokumentálásának rendje

A kunfakó csikók származásigazolását alapesetben a fedeztetési jegy adatai jelentik, ha a csikó azonosítása a vonatkozó jogszabályokban meghatározott időn belül, még az anyja alatt megtörténik. Amennyiben a csikó nem az anyja alatt, vagy nem az említett időintervallumban kerül azonosításra, netán gyanú merül fel a fedeztetési jegy adatainak valóságát illetően, úgy a nyilvántartásba-vételt végző szakember elrendelheti a DNS alapú származás-ellenőrzést. Fedezőmének esetében kötelező a DNS kártya elkészítése. A származást igazoló DNS alapú vizsgálat még az alábbi esetekben kötelező:

- a jogszabályban meghatározott határidő után, illetve nem az anyja alatt azonosított csikók esetében
- ha kétségessé válik a származás
- utólagos eljárással kiadott fedeztetési jeggyel ellátott csikók esetén.

4.4 A származási igazolás kiállításának szabályai

A kunfakó fajtában azonosításra került csikó származási igazolást tartalmazó lóútlevelet kap.

4.5 Tartástechnológiai előírások

A kunfakó fajtában az egyik megfogalmazott tenyészcél a szilaj tartás jó tűrése, ami könnyen tartható családi lóvá teszi. Ezért a tartástechnológiai körülmények is ehhez kell, hogy igazodjanak: a rideg vagy félrideg tartás megvalósulása legelőkön, nagy karámokban, esetleg három oldalról zárt beállókkkal, de annak hiánya sem okoz a fajtának hátrányt.

A csikók egészséges fejlődése is megkívánja az extenzív tartásmódot, hiszen így valósulhat meg a légző-, szív- és érrendszer normális fejlődése, valamint a helyes láb és pataalakulásokat is ez teszi lehetővé.

A fajta nem igényel külön abraktakarmányozást: sem a csikók, sem a felnőtt egyedek nem szorulnak rá, mivel kiváló takarmányhasznosítók. Eseti kivételek szoptatós kancáknál előfordulhatnak.

5. Teljesítményvizsgálat

A Tenyésztési Bizottság minimum öt személyből áll az alábbiak szerint: tenyésztésvezető valamint bizottsági tagok. A Tenyésztési Bizottság tagjait a tenyésztésvezető jelöli ki, az elnökségi tagság nem kizáró ok. Új tag a bizottság döntésével felvehető, a tenyésztésvezető, vagy valamely bizottsági tag ajánlása után.

A központi szemlék során minimum három bizottsági tag jelen van, házi szemlék során legalább kettő.

A tenyészszemlére nevezhető, minden három évet betöltött, elismert származási igazolással rendelkező egyed, mely megfelelő kondícióban és általánosan jó egészségi állapotban van.

Előbírálat kérhető minden két évet betöltött méncsikóra, mely házi szemle során beutalót kaphat a központi küllemi szemlére, vizsgára. Kancák esetében a központi szemle opcionális, de a küllemi szemle kötelező az állományba vételhez legalább házi szemle formájában.

A tenyészszemlére e-mailben vagy a honlapon szereplő űrlap segítségével kell nevezni a ló útlevelében található adatainak megadásával, a tenyészszemle díja kizárólag banki átutalással egyenlíthető ki az egyesület számlaszámára.

5.1 A minősítés és teljesítményvizsga részletei

A tenyészszemle a tenyésztési program végrehajtásának meghatározó eleme, lehetővé teszi az egyedek minősítését, más egyedekkel való összehasonlítását. A tenyészszemlék alapján megítélhető a fajta tenyésztésének színvonala, a különböző évek-évjáratok összehasonlításával pedig a tenyésztői munka előrehaladása vagy hanyatlása is mérhető.

A több területre kiterjedő használat indokolja, hogy az alkalmasság vizsgálata ugyanezekben a területeken történjen. Rendkívül fontosnak tartjuk, hogy a tenyésztésre kijelölt egyedek valamennyien, tehát nem csak a ménnek, hanem a kancák is tenyészszemle bírálaton vegyenek részt, az ajánlott, elit fedezőmén valamint az elit kanca cím eléréséhez az igazolt homozigóta fakó szín (DNS teszt) valamint teljesítmény vizsga is szükséges.

Teljesítettnek minősül a küllemi szemle és a vizsga ménnek és kancák esetében is akkor, ha az egyed pontszámai eléri az teljes pontszám 70%-át. Sikertelen vizsga esetén egyszeri ismétlésre van lehetőség, Amennyiben az sem teljesül, úgy az egyed tenyésztésbe nem vonható.

Ha egy egyed kirívó hibával rendelkezik, amely a bírálat alapján nem teszi tenyésztésre alkalmassá (pl. durva küllemi vagy jellembeli, viselkedési hiányosság), úgy a ló kizárható a tenyésztésből akkor is, ha a pontszámai azt lehetővé tennék. Ezt a Tenyésztési Bizottság tagjai írásban kötelesek megindokolni a tenyésztő számára.

Mének osztályba sorolása:

- Elit mén: DNS tesztelt homozigóta fakó szín, tenyészszemle, Stv1, Stv2, 5 szemlézett ivadék
- Ajánlott fedezőmén: DNS tesztelt, tenyészszemle, STV1

- Fedezőmén: DNS tesztelt, tenyészszemle, mely után ideiglenes fedeztetési engedélyt kap a mén az STV1 teljesítéséig, egy évig.
- Célpárosításra engedélyezett mén: a tenyésztési bizottság által korlátozott használatra engedélyezett mén.

Kancák osztályba sorolása:

- Elit Kanca: DNS tesztelt homozigóta fakó szín, tenyészszemle, STV1 (és/vagy STV2), 5 szemlézett ivadék
- Tenészkanca: tenyészszemle

5.2 A vizsga bírálóbizottsága

A Bíráló Bizottság minimum három főből áll, a tagjai a Tenyésztési Bizottság tagjai közül kerülnek kiválasztásra.

5.3 A tenyészszemle

1. Szemrevételezés - az egyednek mutatnia kell az archaikus alkatot
2. Testméretek felvétele a bírálati lap szerint
3. Küllemi bírálat a bírálati lap szerint
4. Mozgás bírálat – fű alatti mozgás, nem lehet kanalazó, bokázó stb.
5. Karakterpróba
6. Viselkedés bírálat – nyílt, barátkozó természet, stabil, kiegyensúlyozott idegrendszer, karakter teszt teljesítése

5.4 Vizsgafeladatok

A küllemi szemle során a ló felvezetése egyenes vonalon, két jármódban történik, majd körkarámban, szabad mozgásban három jármódban (ennek hiányában futószáron).

Az egyesület elsősorban a stabil, sokoldalú használati ló tenyésztésére törekszik, ezért a teljesítmény vizsga feladatainak összeállítása az említett készségek felmérésén alapszik.

Az STV1 vizsgapálya egy akadálypálya, amit lehetőleg a természetben, természetes akadályok megépítésével kell létrehozni. Ezen összetett terepen megfigyelhetjük a ló menőkedvét, a természetes jármódjait, az átengedő képességét és képzési szintjét. A pálya fix elemeket tartalmaz, amelyek között mind a három jármód megfigyelhető, felmérhető, valamint a ló alapidomítottsága is.

A készségvizsga alól felmentést kaphatnak azon egyedek, amelyek valamely sportágban, vagy turisztikai, terápiás, egyéb szolgáltatásban aktívan részt vesznek, és a tulajdonos ezt kétséget kizáróan bizonyítani tudja (hivatalos versenyeredmények, igazolások valamely szolgáltatásban való alkalmasságról, stb.) a küllemi bírálaton ezen egyedek is kötelesek részt venni.

Azon lovak, amelyek ember ellen agresszív viselkedést mutatnak, azok a vizsgáról azonnal kizárásra kerülnek, lévén a tenyészcél előtérbe kívánja helyezni a jó, könnyű kezelhetőséget, és a nyugodt temperamentumot. Az ilyen egyedek a következő évben újra nevezhetőek a vizsgára, de a másodszori sikertelen vizsga a tenyésztésből való végleges kizárást jelenti.

A szemle során a stabil idegrendszert egy karakterpróbával vizsgáljuk, melynek célja, hogy felmérje a ló stabilitását, együttműködését az emberrel mind ménnek, mind

kancák esetében. Eszközei: erős hanghatások, csörgő, zörgő dolgok, dobogóra való felléptetés, hídon átkelés, esernyő kinyitás, függönyös kapu, zacskós végű bot, stb. E feladatok közben a ló vezetése kézen történik.

Akadályok: gázló (ponyva), fahíd, labirintus (L,Z), szlalom, kabát fel-levétel, fatörzs, szűk folyosó (függöny)

Az STV2 elvárásai komolyabb szintű terepakadályok leküzdése egy rövidebb terepszakaszon és erre kialakított akadálypályán, valamint a ló bemutatása nyereg alatt mindhárom jármódban mindkét kézen, összeszedett, korrekt lovaglás során, melynél szempontok a stílusosság, átengedőség, együttműködési készség.

Erre a vizsgára mének és kancák is nevezhetőek, melyeknek már szemlézett, tenyésztésbe állított utódai is vannak: legalább öt, három évesnél idősebb egyed.

A vizsga sikertelenség esetén többször is újra próbálható.

STV2 vizsgafeladatok:

- Akadálypálya: mászatás, ereszkedés, fel-le ugratás (lépcső), keskeny palló, árok átkelés keresztben, fatörzs ugratás (40-60 cm), szűk átjáró (függönnyel), kapu nyitás-zárás, zsákutca (tolatás).
- Pályalovaglás: mindkét kézen, három jármódban, összeszedetten. A lónak végig együttműködőnek, átengedőnek, a lovaglás során a jármódoknak tisztának, lábsorrendeknek hibamentesnek kell lennie. A stílus értékelése pontszámokkal történik. Hibának minősül, ha ló kéz ellen, szár mögött, feszes, ejtett háttal közlekedik, stb.
- Terep pálya: egy kb 20 km-es kültéri terepen történő lovaglás, mely előtt és után a ló nyugalmi állapotának felmérése történik, mely alatt a pulzus nem lehet túl szapora, a ló ideges, vagy felhevült állapotban. A táv teljesítése során tartani kell a minimum és a maximum szintidőt, a ló túlhasználása kerülendő. Kisebb akadályok itt is előfordulhatnak pl.: árok, mászatás, rönk.

6. Tenyészmének használata

6.1 Fedeztetési engedélyek kiadásának feltételei

A kunfakó fajtában olyan mén kaphat fedeztetési engedélyt, amely származásában megfelel a tenyésztési céloknál megfogalmazottaknak, amely megfelelt a tenyészszemlén mind a küllemi bírálaton, mind a készsévizsgán, valamint a hatályos jogszabályoknak megfelelő okmányokkal rendelkezik.

Az egyesület természetes úton történő fedeztetéseket engedélyez, ezzel is védve a fajta egészségét, és természetes szaporodási képességét. Indokolt esetekben engedélyezhető fagyasztott vagy friss sperma használata mesterséges megtermékenyítéshez, amennyiben a Tenyésztési Bizottság által a párosítás elfogadásra került (pl. vjatka fajtájú lovak földrajzi távolsága miatt, stb.).

6.2 A mének vizsgáztatásának rendje

A kunfakó fajtában a mének vizsgáztatása az 5-ös pontban leírtak szerint zajlik. Az a mén, amely első alkalommal nem felel meg a tenyészszelemlén, a bírálóbizottság döntése alapján a vizsgát ismételheti. A tenyészszelemlét az a mén teljesíti sikerrel, amelynek pontszámai a teljes pontozás 70 %-át elérik. Amennyiben ezt nem éri el, a vizsga ismételhető maximum egy alkalommal. Sikeres vizsga esetén az eredmények javítása céljából az ismétlés megengedett.

6.3 Import mének használatának szabályai

Import fedezőménnek használata megengedett, amennyiben az alapító fajták közül kerül ki, átesett a honosítási eljáráson, és a külföldi tenyésztési engedély hitelt érdemlően dokumentálásra került. A soron következő, vagy házi tenyészszelemlén bemutatásra került, és azon jó eredménnyel megfelelt. Amennyiben a tenyésztőbizottság tagjai úgy ítélik meg, engedélye bevonható. A fakó génre teszt kötelezett ősi fajták esetében heterozigótáság esetén csak célpárosításra használható a mén, melyet az egyesület engedélyez, az év eleji párosítási terv benyújtásakor.

7. Egyesületi nyilvántartások és igazolások rendje

A törzskönyvi nyilvántartás hitelességének alapfeltétele a megfelelő szintű adatszolgáltatás a tagok részéről az egyesület felé.

7.1 A tagok által benyújtott jelentések:

7.1.1 Állomány-nyilvántartás jelentés:

A tagok/tulajdonosok/tartók évente, a fedeztetési szezon előtt tárgyév február 15-ig kötelesek az egyesület tenyésztésvezetőjének megküldeni, ami tartalmazza a nyilvántartott kancák és tenyészmenek nevét és azonosítóját. Ez e-mailben vagy a honlapon megtalálható elektronikus űrlapon tehető meg.

7.1.2 Párosítási terv:

Az állomány nyilvántartással egyidejűleg tárgyév február 15-ig a tag/tartó/tulajdonos megküldi az adott évi párosítási tervét. Amennyiben a párosítási terv nem kerül elfogadásra, úgy az abból születő csikó bélyegzése megtagadható. A tervtől a tenyésztésvezető engedélyével lehet eltérni.

A párosítási terv e-mailben vagy a honlapon megtalálható elektronikus űrlapon adható be.

7.1.3 Csikó bejelentés:

A megszületett csikók bejelentése annak születését követően 15 napon belül kötelező, az egyesület honlapján lévő űrlapon vagy e-mailben tehető meg, mely a tenyésztő felelőssége. Az egy hónapnál később bejelentett csikók után a mindenkori regisztrációs díj dupláját köteles a tenyésztő fizetni.

7.1.4. Fedeztetési jegyek:

A méntartók e-mailben, szkennelve meg kell küldjék minden év december 15-ig a tenyésztésvezető címére az adott évben történt fedeztetések után kitöltött a LOINFORM rendszerében használatos fedeztetési jegyeket.

7.2 Az egyesület által vezetett nyilvántartások

7.2.1 Partner (tag/tulajdonos/tartó) nyilvántartás (és KKV nyilvántartás):

Az egyesület a tagjairól/tulajdonosokról/tartókról nyilvántartást vezet (név, születési hely és idő, anyja neve, cím). A nyilvántartás adatait folyamatosan frissíti, naprakész állapotban tartja. A tagnyilvántartás része a KKV státusz nyilvántartása. Az adatok hitelességéért, beleértve a KKV státuszt is, az adatszolgáltató, vagyis a tartó/tulajdonos vállal felelősséget. A nyilvántartás adatainak kezelésére a hatályos adatvédelmi törvény vonatkozik.

7.2.2. Állomány nyilvántartás:

Az egyesület a törzskönyvben tartott állományról folyamatos nyilvántartást vezet, és azt naprakész állapotban tartja. Az állomány nyilvántartás tartalmazza a ló nevét, azonosító számát, UELN kódját, bélyegzését és/vagy transzponder kódját, illetve tenyésztőjét, tulajdonosát és tartóját. Az állomány nyilvántartás része minden évben a megszületett és bejelentett csikók nyilvántartása, melyről az egyesület évente egy alkalommal (az éves közgyűlésre) összesítőt készít.

7.2.3 Csikószám nyilvántartás:

Nyilvántartásuk folyamatos az egyesület felé bejelentett csikók után.

7.2.4. Fedeztetés nyilvántartás:

A kunfakó kanca állomány fedeztetésének dokumentálását az egyesület és/vagy megbízottja végzi.

8. Az országos állattenyésztési adatbankba történő adatküldés módja és rendje

A tenyésztőkkel történt állományegyeztetés után az egyesület elkészíti az adott évben a fajtában törzskönyvi ellenőrzés alatt álló kancák listáját, melyet az egyesület által törzskönyvvezési feladatokkal megbízott szervezetnek átad, az egyesület és a Megbízott között fennálló együttműködési szerződésben foglaltak szerint. A LÓINFORM üzemeltetője a listákban szereplő lovak adatait ellenőrzi, hogy megfelelnek-e a lóENAR követelményeinek, és az ellenőrzés eredményét az egyesület részére visszaigazolja. A nem megfelelő adatok javítása a tenyésztésvezető együttműködésével történik. Az országos állattenyésztési adatbankba történő adatküldést a Megbízott az együttműködési szerződés alapján, a lóENAR szabályai szerint végzi.

9. A tenyészállat-forgalmazás, -export és -import szabályai

Törzskönyvezett egyed külföldre történő értékesítése esetén köteles a tenyésztő értesíteni az Egyesületet. Az Egyesületnek vagy másik egyesületi tagnak, tenyésztőtársnak elsőbbsége van az egyed megvásárlását illetően. Amennyiben két héten belül nem sikerül országon belül értékesíteni a lovat azonos feltételek mellett, úgy exportra kerülhet. Az eladni kívánt lovaknak megjelenést biztosítunk az Egyesület honlapján ellenszolgáltatás nélkül. Alapító fajták és esetlegesen később kunfakó behozatali szándéka esetén értesíteni kell erről az Egyesületet, esetlegesen érdemes elővéleményezést kérni az importálni kívánt egyed(ek)ről. Az importtal kapcsolatos előírásokat a Minisztériumi jogszabályok rögzítik.

10. A vágóállat fajtához tartozás igazolásának rendje, igazolási mintája

A fajta egyedeinek azonosítása lóútleveél alapján történik, ám elsődleges hasznosításuk nem élelmiszeri alapanyag, ezért nem gyakorlati feladat ennek igazolása.

11. A tenyészet (részpobláció) felszámolás esetén követendő szabályok

A tenyészetek elkerülhetetlen felszámolása esetén a tenyésztő köteles azt bejelenteni az Egyesület részére, így az Egyesület segítséget tud nyújtani a helyzet optimális megoldásában, az állomány tenyésztői körben való kiejánlásában. Amennyiben ez nem valósul meg, az Egyesület számára is megvásárolhatóvá válnak az egyedek. A vonatkozó jogszabályok betartása okán is célszerű a bejelentés (pl támogatási összegek).

12. A fajta népszerűsítése

A fajta népszerűsítése az egyesület alapszabályban rögzített feladata és valamennyi tagjának érdeke. A fajta népszerűsítés színterei

- az egyesületi rendezvények, hazai és külföldi túrák, bemutatók, hagyományőrző bemutatók, stb.
- az egyesületnek, illetve a fajtának honlap üzemeltetése
- időszakos kiadványok megjelentetése
- időszaki és regionális versenyek szervezése kifejezetten a fajta egyedei számára

A fajta népszerűsítés költségeit a közgyűlés által meghatározott keretek szerint lehet felhasználni.

13. A tenyésztők tenyésztői munkájának elismerése

Az egyesület a figyelemre méltó tenyésztői munkát, a fajta népszerűsítésében élen járást, oklevéllel ismerheti el. Az oklevél átadása az éves közgyűlésen történik. Ez erkölcsi elismerés, pénzdíjazással nem jár. A közgyűlésen lehetőség van a tagok munkáját egyéb különdíjakkal is elismerni.

14. A fajta tenyésztési programjának megvalósításában résztvevő szervezetek kapcsolatrendszere (ezek feladatai)

14.1 Tenyésztőszervezet

Felel a Tenyésztési Program megvalósításáért, a fajtafenntartói kötelezettségek ellátásáért. Feladatait elláthatja közvetlenül, vagy megbízási szerződés alapján végeztetheti más szervezettel vagy vállalkozóval.

14.2 Faji szövetség

Ellátja a fajta érdekképviseletét a többi fajtaéval egyidejűleg. Szolgáltató irodája megbízási szerződés alapján elvégzi a tenyésztőszervezet által rábízott törzskönyvezési és egyéb feladatokat.

14.3 Tenyésztési hatóság

Felügyeli a tenyésztőszervezet szabályos működését és hitelesíti a tenyésztési adatokat.

14.4 Mesterséges termékenyítő állomások, spermaforgalmazók

Mivel a fajta hazai tenyésztésű, és természetes úton történő fedeztetést alkalmaz és vár el, ezért ezen létesítmények nem relevánsak a fajta tenyésztésében.

14.5 Oktatási – kutatási intézmények

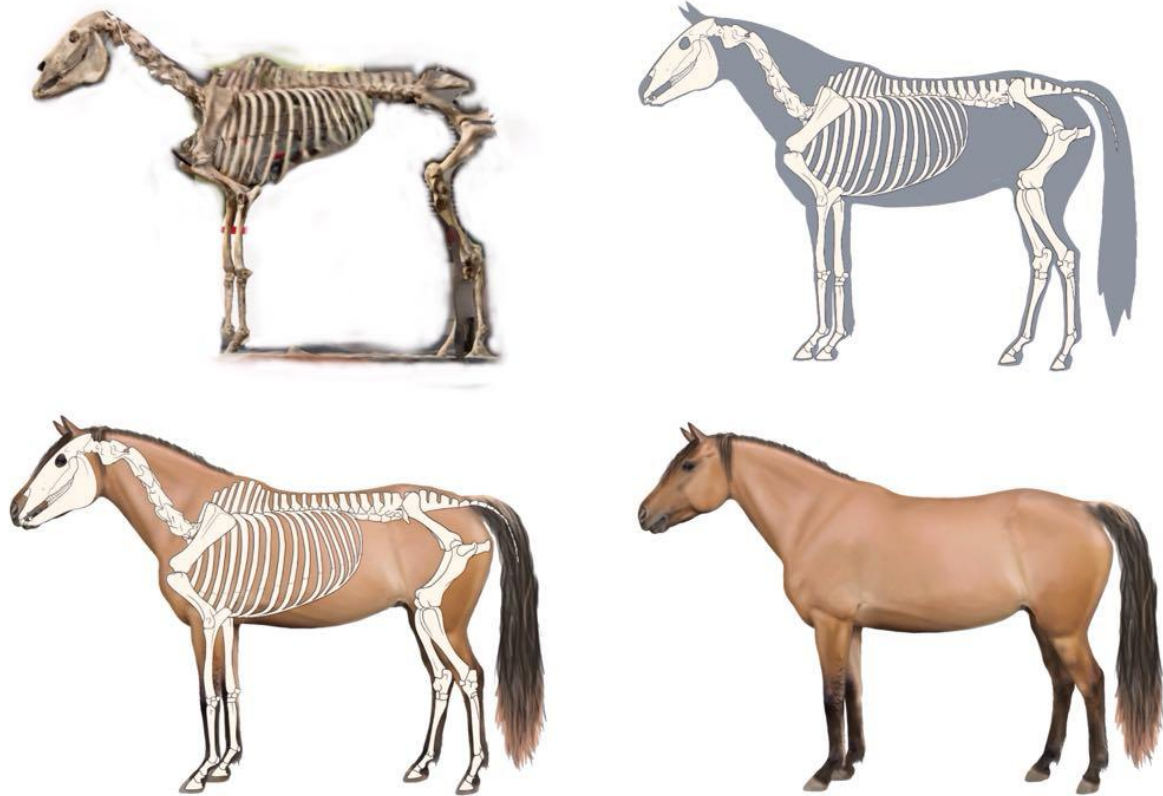
Megbízási szerződés alapján részt vesznek/vehetnek a törzskönyvi adatok feldolgozásában, a tenyészérték-becslésben, a genetikai bázis feltérképezésében, teljesítmény vizsgálatokban, és minden egyéb, a tenyésztési program sikeres megvalósítását szolgáló kutatói, tudományos munkában.

15. Záró rendelkezések

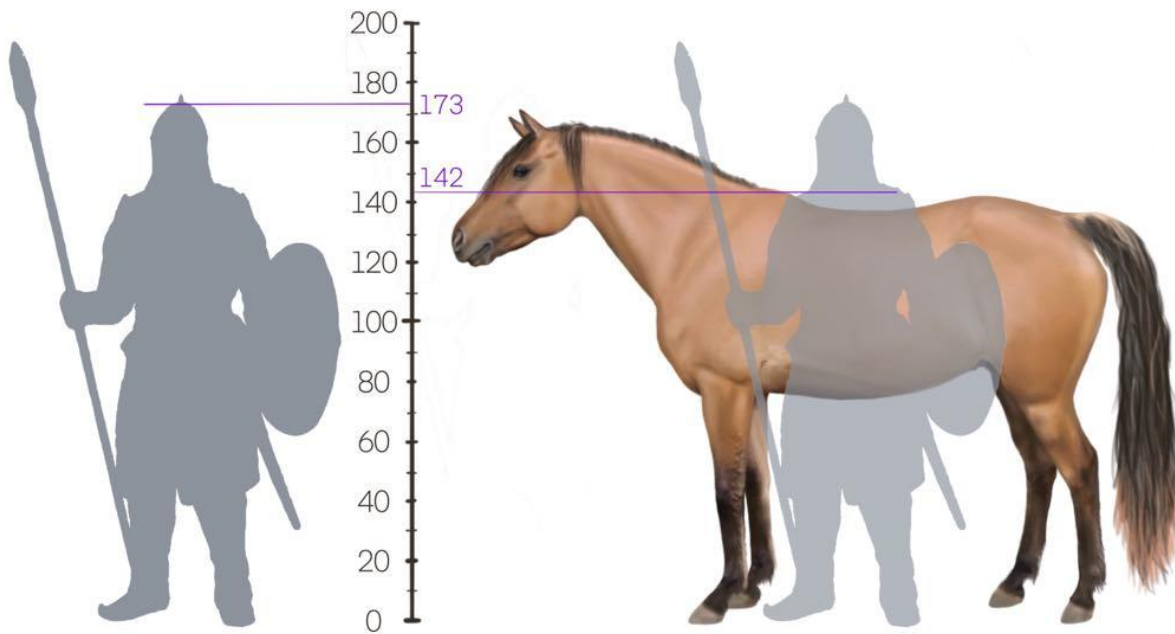
A tenyésztési program alapjául szolgáló tenyésztési szabályzatot közgyűlés fogadta el Jászszentlászlón, 2023. március 4-én.

A jelen tenyésztési programban nem szabályozott kérdések tekintetében az Ősi Lófajtákat Tenyésztők Egyesülete Alapszabálya szerint kell eljárni.

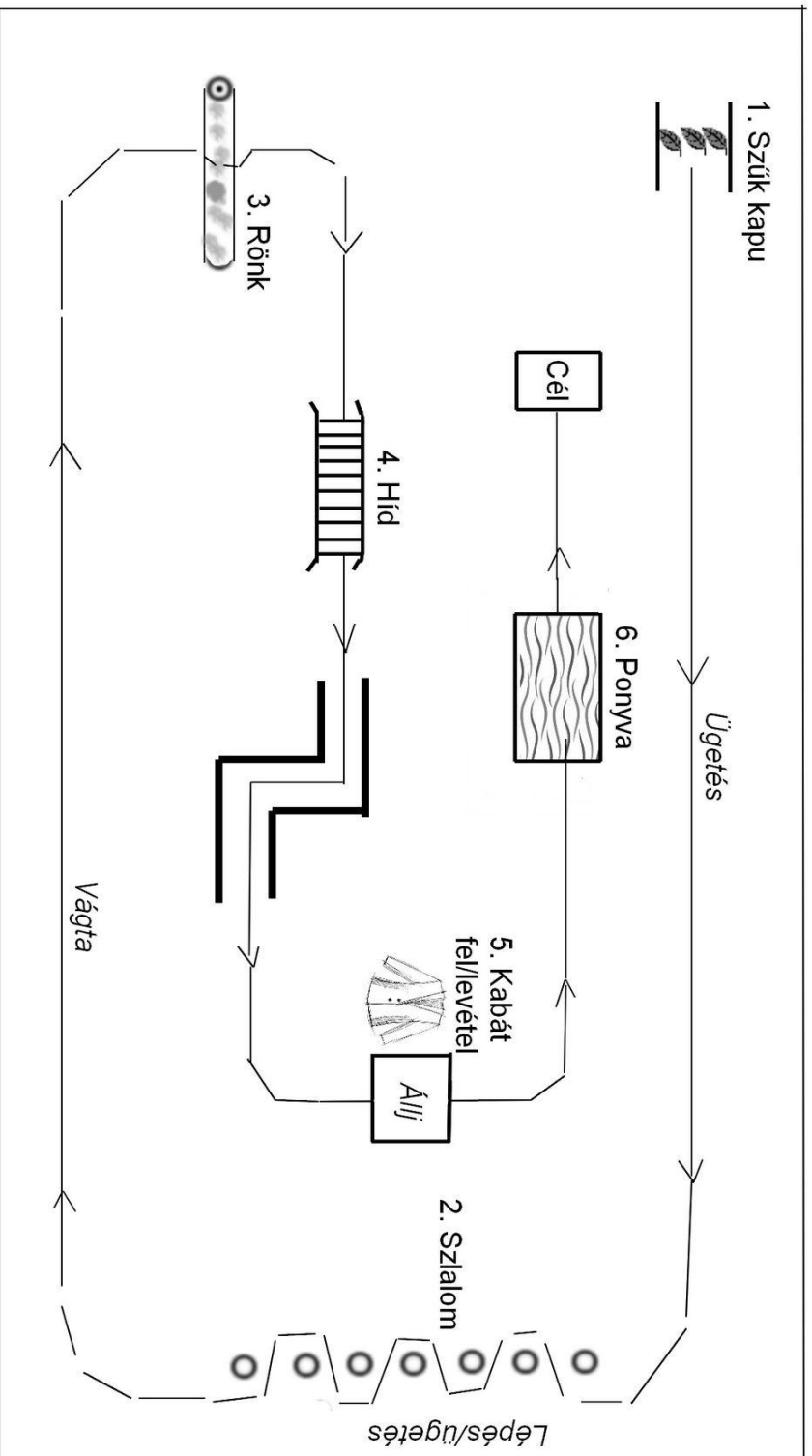
16. Mellékletek

1. ábra: A csengelei kun vezér lovának rekonstrukciója

2. ábra: A csengelei kun vezér és lovának magasság arányai

Kunfakó ménvizsga pályarajz